

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/127/2019
Identifikačné číslo spisu:	6112206676
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:6112206676.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Y. Š., nar. XX. XX. XXXX, bytom I., A. XXX/X, zastúpený JUDr. Jurajom Kusom, advokátom so sídlom v Michalovciach, Nám. osloboditeľov 10, proti žalovanej: Slovenská republika, za ktorú koná Generálna prokuratúra SR, Bratislava, Štúrova 2, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 10C/26/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. novembra 2018 sp. zn. 15Co/178/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. novembra 2018 sp. zn. 15Co/178/2017 vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 21 750 € a vo výrokoch o náhrade trov prvoinštančného a odvolacieho konania z r u š u j e a v e c m u v r o z s a h u z r u š e n i a v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd rozsudkom z 3. mája 217 č. k. 10C/26/2012-439 prvým výrokom uložil žalovanej povinnosť nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 21.750 € v lehote troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. Druhým výrokom vo zvyšku žalobu zamietol (do sumy 100 000 €) a tretím výrokom rozhodol o trovách konania tak, že žalobca má právo na náhradu 1/2 trov konania žalovanej.

1.2. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že výsledkami vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalobca bol poškodený trestným stíhaním, ktoré začalo uznesením Úradu boja proti korupcii Prezídia Policajného zboru ČVS: SJP-46/OVOZTČ-BB-2003 zo dňa 20. 12. 2004 o vznesení obvinenia z trestných činov založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a ods. 1 Trestného zákona a z pomoci trestnému činu podvodu podľa § 10 ods. 1 písm. c), § 250 ods. 1, 5 Trestného zákona. Trestné stíhanie skončilo rozsudkom Okresného súdu Michalovce zo dňa 22. 07. 2010, sp. zn. 8T/16/2009, ktorým bol v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 25. 05. 2011, č. k 6To/87/2010-4255 spod obžaloby oslobodený.

1.3. Nárok posudzoval podľa § 17 ods. 1, 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení platnom a účinnom ku dňu vzniku škody. Pri rozhodovaní vychádzal z výsluchu žalobcu ako aj svedkov, o pravdivosti výpovedí ktorých nepochyboval, keď zohľadňoval, že trestné stíhanie žalobcu trvalo takmer 6,5 roka a toto negatívne zasiahlo do jeho života a osobnostných práv. Uveril tvrdeniu, že žalobca bol pod hrozbou

vysokého trestu v permanentnom strese a neistote. Prihliadal na články uverejnené v celoštátnych regionálnych novinách (dva vydané TASR), v ktorých bola kauza jeho trestného stíhania medializovaná. Z článku jednoznačne vyplynulo, že stíhané osoby boli členmi zločineckej skupiny, ktorá spôsobila štátu škodu za najmenej 635.000.000 Sk. Podľa názoru súdu medializácia aj prostredníctvom internetu dostatočne identifikovala colníkov v malom mestečku, mala potenciál vážne narušiť povest' a dobré meno žalobcu, čo sa negatívne premietlo do jeho osobného, rodinného, spoločenského i profesionálneho života. Z výpovedí svedkov bolo potvrdené, že uverili, že žalobca sa stal členom zločineckej organizovanej skupiny a pácha trestnú činnosť, preto sa ho začali strániť, čo negatívne ovplyvnilo život žalobcu vo všetkých oblastiach, keď sa ocitol v spoločenskej izolácii. Za dôležitú považoval taktiež skutočnosť, že zo zamestnania bol žalobca prepustený, kde mal perspektívu profesionálneho kariérneho rastu a ťažko nachádzal ďalšie pracovné uplatnenie.

1.4. Pri rozhodovaní o výške náhrady konštatoval, že je nesporné, že v období nasledujúcom po prijatí zákona č. 514/2003 Z. z. zákonodarca aj na základe súdnej praxe dospel k záveru, že je vhodné bližšie určiť kritériá aj limity peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, preto ustanovenie § 17 citovaného zákona doplnil o odseky 3 a 4, ktoré síce súd v tomto konaní priamo aplikovať nemohol, ale bolo by nelogické, ak by na ne neprihliadol, pretože nemožno ignorovať kritériá uvedené v ods. 3, ktoré súdy zohľadňovali aj pred ich kodifikáciou. Úplné ignorovanie limitu uvedeného v ods. 4 platného takmer 5 rokov by založilo nežiadúci nerovnovážny stav vzhľadom k iným obdobným, v súčasnosti rozhodovaným kauzám. Preto súd, hoci ods. 3 neaplikoval, konštatoval, že nebolo spochybnené, že žalobca žil do vznesenia obvinenia a začatia trestného stíhania riadnym životom, bol pozitívne hodnotený v osobnom i profesionálnom živote, pričom dlhotrvajúce trestné stíhanie zasiahlo do jeho osobnostných práv a vážne poškodilo jeho osobný, rodinný, spoločenský i profesionálny život. Zdôraznil, že určenie výšky finančnej náhrady nemajetkovej ujmy závisí od úvahy súdu, pričom dospel k záveru, že považuje za správne, aby súdy v rovnakom časovom období rozhodovali v podobných veciach rovnako, a preto (i keď ods. 4 neaplikoval) priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume zodpovedajúcej hornému limitu náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú zákon dovoľuje takmer 5 rokov v prípadoch škody, ktorá vznikla za platnosti a účinnosti § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. a vo zvyšku žalobu zamietol. Pokiaľ ide o rozhodnutie o trovách konania, vychádzal zo záveru, že žalobca v konaní uspel čo do základu a v plnom rozsahu čo do náhrady skutočnej škody. Čiastočne neuspel do výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá závisela od úvahy súdu, preto mu priznal polovicu náhrady trov konania podľa § 255 ods. 2 CSP.

2.1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom zo 14. novembra 2018 sp. zn. 15Co/178/2017 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 21 750 € potvrdil, odmietol odvolanie žalovanej v časti, v ktorej súd vo zvyšku žalobu zamietol, ako podané neoprávnenou osobou. výrok o trovách prvoinštančného konania, zmenil tak, že uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 percent z prisúdenej sumy a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania.

2.2. Preskúmaním veci odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie okresného súdu je správne, skutkové zistenia vychádzajú z vykonaného dokazovania a z procesnej aktivity strán sporu. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že okresný súd dôsledne vychádzal z kritérií rozhodujúcich pre posúdenie výšky vzniknutej ujmy. Pokiaľ súdy v súčasnosti vychádzajú pri určení výšky nemajetkovej ujmy z kritérií uvedených v § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., odvolací súd zdôraznil, že právna prax postupovala už dávno pred účinnosťou novely tohto ustanovenia podľa týchto kritérií. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie sa dôsledne riadil uvedenými kritériami a svoju úvahu aj dostatočne odôvodnil. Z jeho rozhodnutia je zrejmé, prečo požadovaná nemajetková ujma nebola primeraná. Odvolací súd zdôraznil, že na priznanie žalovanej sumy žalobca nepredložil také dôkazy, ktoré by odôvodňovali priznanie inej náhrady, ako bola priznaná súdom prvej inštancie. Skonštatoval, že žalobca nesprávne vykladá uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/262/2015. Jeho argument, že výšku náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie štátu nemožno obmedziť žiadnym právnym predpisom nemožno akceptovať s takým výkladom, ako ho robí žalobca. Pokiaľ by totiž toto tvrdenie platilo, žalobca by sa mohol domáhať neobmedzeného plnenia, avšak neakceptuje skutočnosť, že priznanie nároku je definované zákonnými kritériami, ktoré musia byť naplnené, čo sa v danom prípade nestalo v takom rozsahu, ako to tvrdí žalobca. Odvolací súd zdôraznil, že výška náhrady

nemajetkovej ujmy nesmie byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. V konaniach o ochranu osobnosti by podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) priznanie finančnej náhrady nemajetkovej ujmy by nemalo byť neprimerané k iným finančným kompenzáciám, napr. k výške náhrady za utrpenie a bolesť, ktoré boli spôsobené telesnými zraneniami, napr. ESLP tak konštatoval v konaní Karhuvaara a Iltalehti proti Fínskej republike. V tejto súvislosti poukázal aj na rozsudok NS SR, sp. zn. 4Cdo/171/2005 zo dňa 27. apríla 2006, v ktorom bolo konštatované, že: „Priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu sa a dokonca by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach.“

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v potvrdzujúcej časti a časti týkajúcej sa náhrady trov konania podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Poukázala pritom na prípustnosť, resp. neprípustnosť aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., keď nezákonné rozhodnutie malo byť vydané v čase pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy, t. j. zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, teda ako sa má určovať výška nemajetkovej ujmy. V súvislosti s odklonom poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/19/2018 a uviedla, že na požiadavke primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy nezmenil nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z.. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva; táto náhrada (podľa Európskeho súdu pre ľudské práva) musí byť rozumne primeraná utrpeniu na povesti (napr.: Tolstoy proti Spojenému kráľovstvu) a pri určovaní výšky tohto nároku treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. Flux proti Moldavsku, Steel a Morris proti Spojenému kráľovstvu). Uviedla, že výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napr. Público-Comunicacáo, S. A. proti Portugalsku) a tiež aj to, že v tejto výške musí byť zohľadnená aj výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr.: Iltalehti a Karhuvaara proti Fínsku). Tieto hľadiská zohľadnil aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/100/2017, na závery ktorého poukázala a zdôraznila, že odvolací súd sa odklonil od týchto záverov a jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Z odôvodnení rozhodnutí súdov tiež nie je zrejmé, ako súdy dospeli k prisúdeniu sumy, na základe akého výpočtu. I keď výšku nemateriálnej ujmy súd určuje voľnou úvahou, táto úvaha sa nemôže stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu mimo rámca akejkoľvek kontroly. Z rozhodnutí súdov nevyplynulo ani to, akou úvahou sa riadili, keď dospeli k záveru, že morálna satisfakcia v danom prípade nepostačuje a poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/171/2005, kde sa konštatuje, že priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu. Dovolateľka navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie žalovanej zamietnuť ako nedôvodné. Poukázal na princíp porušenia zákazu retroaktivity a v tejto súvislosti aj na rozsudok najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo/262/2015. Zdôraznil, že dovolateľkou citované rozhodnutia sú v rozpore s týmito princípmi. Porovnal zákon č. 514/2003 Z. z. (v zmysle ktorého je štátny orgán pôvodcom škody) so zákonom č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (v zmysle ktorého sa štátny orgán nedopustil žiadneho protiprávneho konania). Poukázal aj na zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b) C. s. p.

a v ktorej neprospech boli dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal napadnuté výroky rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a tiež dôvodné.

6. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

7. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. V zmysle § 432 ods. 1 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 C. s. p. sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

9. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

10. Dovolaťka v dovolaní stanovila právnu otázku určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ktorým sa menil zákon č. 514/2003 Z. z., v ustanovení § 17 ods. 4. Z obsahu dovolania vyplýva, že, uvedená právna otázka sa týka správnosti posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nevyhnutnosti zohľadnenia iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

11. Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu, pričom označila rozhodnutia najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd v napadnutom rozhodnutí odkloniť pri riešení vymedzenej právnej otázky. Ide o uznesenie najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 a uznesenie najvyššieho súdu zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017.

12. V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal otázkou, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu

pre ľudské práva.

13. Rovnakú právnu otázku riešil aj senát 7C najvyššieho súdu v rozhodnutí zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017. Senát 7C sa stotožnil s právnym názorom vysloveným v citovanom rozhodnutí senátu 3C a považoval ho za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

14. Pri riešení nastolenej otázky je potrebné pripomenúť aj staršiu judikatúru, ktoré sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., ktorý zákon neupravoval náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnym názorom najvyššieho súdu obsiahnutým v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát Rc 13/2009. V rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, pri riešení nastolenej otázky (odškodnenie väzby) najvyšší súd vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike). V nadväznosti na to sa judikatúra začala zaoberať určením výšky odškodnenia, keďže právna úprava v tomto smere úplne absentovala.

15. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

16. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

17. Rovnako v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z. v zmysle ktorého v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou

trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

18. V danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z. z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z. z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z. z. ktorým sa mení a doplňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z. z.“) účinným od 1. januára 2013.

19. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a § 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody).

20. V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 412/2012 Z. z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z. z.). Zákom č. 412/2012 Z. z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

21. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). Európsky súd pre ľudské práva tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon EŠLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

22. Vyššie citované rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, na ktoré nadviazali dovolateľkou označené rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/19/2018 a 7Cdo/100/2017 predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu. Otázkou, ktorú vymedzila dovolateľka v dovolaní sa priamo zaoberali ostatne dve citované rozhodnutia. Rovnaký právny názor na túto otázku zaujal najvyšší súd aj v ďalšom rozhodnutí zo dňa 24. júna 2020 sp. zn. 6Cdo/38/2019. Uvedený právny názor formuloval najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/19/2018 nasledovne: „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej

nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva“.

23. Uvedený názor bol opakovane potvrdený a neskôr nebol prekonaný. Napriek iným právnym názorom vysloveným najmä v rozhodnutiach najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo/262/2015 a z 30. júla 2019 sp. zn. 4Cdo/48/2017 (spočívajúcich v tom, že aplikácia ustanovenia § 17 v znení zákona č. 412/2012 Z. z. na prípady vzniku škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia vydaného pred 1. januárom 2013 by znamenala pripustiť, že poškodenému zaniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške presahujúcej limit zavedený zákonom č. 412/2012 Z. z., by znamenala popretie princípu úplného odškodnenia, ale aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, ďalej zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a napokon aj porušenie zákazu retroaktivity) predmetné rozhodnutia nie sú spôsobilé narušiť jasnú judikatórnu líniu zavedenú citovanými rozhodnutiami najvyššieho súdu, nie sú teda rozhodnutiami, v dôsledku ktorých by uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu stratili povahu ustálenej rozhodovacej praxe.

24. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/38/2019 najvyšší súd vyslovil, že právny názor zastávajúci potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, je pevne zakotvený v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu prakticky od roku 2006. Tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky. Uvedený prístup nepopiera princíp úplného odškodnenia, keďže nevylučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Nejde teda o retroaktívnu aplikáciu ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom poukazuje na rozdiel medzi priamou aplikáciou predmetného ustanovenia (ku ktorej nedochádza) a zohľadnením iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ako kritérií pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy (ku ktorému dochádza). S týmto názorom sa plne stotožňuje aj vec prejednávajúci senát.

25. Pokiaľ odvolací súd určil maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy bez uvedenia tých závažných dôvodov, ktoré existovali v prejednávanej veci, nezohľadnil závery najvyššieho súdu uvedené vo vyššie uvedených rozhodnutiach a výšku nemajetkovej ujmy určil bez zreteľa na právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva; v dôsledku toho sa odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

26. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalovanej smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP ale zároveň aj dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

27. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a uložil povinnosť žalovanej zaplatiť žalobcovi 21 750 € a výrok o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania, zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

28. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok